

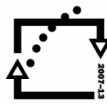
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

ZÁPADOČESKÁ
UNIVERZITA
V PLZNI

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt CZ.1.07/2.2.00/15.0383
Inovace studijního oboru Dopravní a manipulační technika
s ohledem na potřeby trhu práce

Materiály nekovové

Část 1. 2 – Cihlářská technologie

Doprovodný učební text k předmětu
KMM/MN – Materiály nekovové

doc.Ing.Petr Duchecký, CSc.

2013

CIHLÁŘSKÁ TECHNOLOGIE

Nežárovzdorné výrobky pórovinový barevný střep (cihlově červený, okroví)

Historie:

První uznaně prokázané pálené cihly: První století 4.tis.let př.n.l.
(Sumerové v jižní Babylonii)

Předtím vepřovice, Římané akvadukty

Thermy (lázně)

Velká čínská zeď 214 – 194 p.ř.n.l.

V našich zemích od 9 století (s křesťanstvím)

Cihelny – rozvoj od 14 století

Suroviny:

jílovinové zeminy

Uhličitanové zeminy

Škodliviny:

CaCO_3 –cicvár

Slepené uvitř duté valounky obj: experimentálně

Po styku s vodou trhání

$\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ sádrovec

Vedlejší suroviny:

ostřiva – písek, cihlová drť

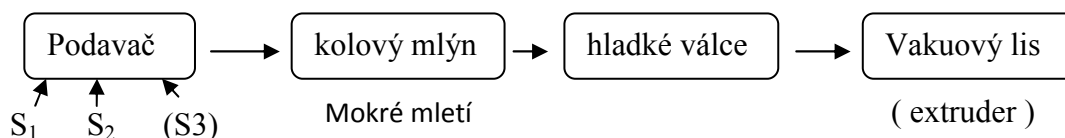
lehčiva

– Křemelina, škvára (nespálí se)

– uhelný mour, piliny rašelina (spálí se)

Příprava hmoty:

Letnění, zimmnění na haldách (homogenizace)

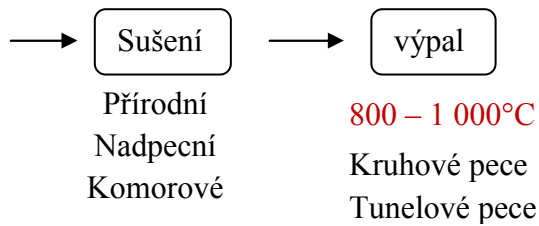

Výroba:

a) zamokra (20÷30% vlhkosti)

b) polosuché (10÷20% vlhkosti)

c) zasucha pouze (4÷10% vlhkosti)

Lehčená keramická staviva

Objemová hmotnost < 1 000 kg/m³

Vysoká nasákavost (60 ÷ 130%)

a) Tvrzené hydraulická vazba

Křemelinové cihly

b) Pálené

křemelinová staviva

Pěnošamotová

Keramoperlitová

add a) Hmota

30 ÷ 35% křemelina

20 ÷ 35% piliny

25 ÷ 30% cement 350 P

8 ÷ 10% vápenný hydrát

Výroba:

Strojní dusání do forem.

Popřípadě vibrační lisování na hydraulických lisech

(například: střešní desková krytina)

Páření:

Horká pára v autoklávu 170 ÷ 180°C až po dobu 8 ÷ 11 hodin

(hydrotermální reakce)

Křemelina + Ca(OH)₂ + cement => Ca₂SiO₄ ....

(+Al₂O₃ ...)

Add b) Hmota 65% křemeliny – 35% pliny Výpal 700°C, tunelová pec

ŽÁRUVZDORNÉ MATERIÁLY

(Něm: feuerfeststoffe, Refractories)

Musí odolat teplotě nejméně 1 500°C.

(Tj. nesmí se projevit: měknutí, deformace, tavení)

Parametry:

1. Únosnost v žáru při zatížení (2kP/cm^2)
min. teplota, při které se začíná projevovat trvalá deformace
2. Objemová stálost při vyšších teplotách
objemová dilatace (kontrakce) daná dodatečnými reakcemi
(změna vnitřní struktury) (především klemby)
3. Odolnost proti náhlím změnám teploty (tj. odolnost vůči praskání)
4. Korozivzdornost proti působení strusky
5. Mechanická pevnost (v tahu dostačuje $>250\text{kP/cm}^2$)

Rozdělení:

1. Dinas
2. Šamot
3. Magnezitchrommag.
4. Dolomitické
5. Uhlíkové

Šamotové výrobky

Chemie:

bezvodé aluminosilikáty

$X\text{ Al}_2\text{O}_3 \cdot Y\text{ SiO}_2 \cdot \dots$

Šamot	Obyčejný	$\text{Al}_2\text{O}_3 : 32\div 40\%$
	Tvrký	
	Kyselí	$\text{Al}_2\text{O}_3 : 24\%$ $\text{SiO}_2 : 72\%$

(lehčený spalitelnými příměsi) + pěnošamot

Suroviny:

1. Ostřiva (neplastická)
– Pálený lupek (jílovec)

- Pálený jíl
  - Porcelánové střepy, křemenný písek(SiO_2)
2. Plastické suroviny
- Žárovzdorné jíly

3. Ostatní:

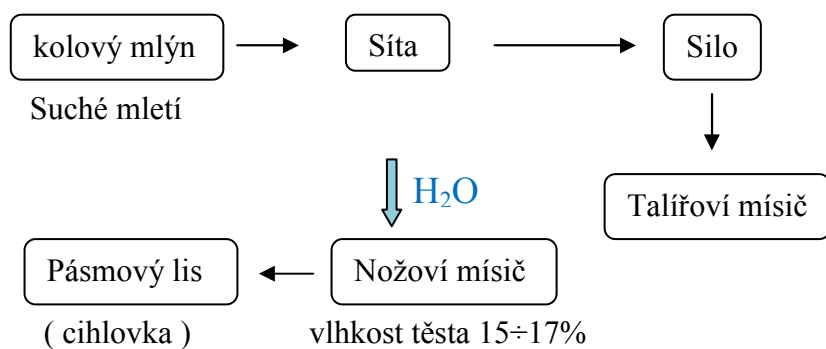
- Pojiva (lepiva)

Příprava hmoty:

Granulometrie + Empírie

Otrivo 50÷75%

Vazný jíl 25÷50%

Drolenková šamotová hmota 9÷12%

Polosuchá prášková hmota (pro lisování) 6÷8% H_2O

Ruční z plastického těsta (dusání do formy) - Možnost tvorby i z drolenky

Výroba:

Lisování z plaveného těsta, drolenky i prášku

$P = 200 \div 500$ atmosfér - Pro tvrdé mat 600÷1000 atmosfér

Sušení:

- a) Volné
- b) Komorová sušička
- c) Tunelová sušička

Sušení 10÷15hod. 1÷2% vlhkosti

Výpal:

1320°C ÷ 1450 °C

~200 °C

Voda

450 ÷ 600 °C

*Krystalicky
modifikování křemen*

>

1000 °C

*Mullit
2SiO₂ 3Al₂O₃*

Použití:

Vyzdívky vysokých pecí (hutní)

-Ocelářských pecí

-Šachtové pece

30kg šamotu/1tunu oceli

Sklářství, cementářská keramické pece (Silikátový průmysl)

Koksárenské a plynárenské pece $\rho = 2\,380 \div 2\,450 \text{ kg/m}^3$

Dinas:

Hutní+sklářské pece

Koksárenský $\rho = 2\,320 \div 2\,380 \text{ kg/m}^3$

Suroviny:

Křemence

Dinas

Písky

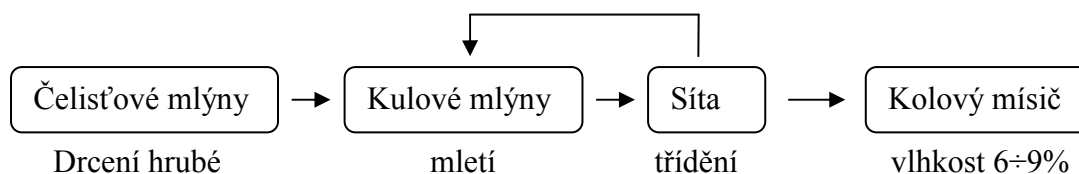
Pomocné:

sulfitický louh, pálené vápno

Křemence:

Výhodná je přítomnost mineralizátorů CaO, Fe₂O₃

Příprava výrobní hmoty:

Výroba a zpracování:

Hlavně využíváno strojního lisování

Ruční tváření jen minimálně

$P = 300 \div 600$ atmosféry

Objemový nárůst $3 \div 4\%$ při pálení

Sušení:

$1 \div 1,5\%$ vlhkosti $\sim 200^\circ\text{C}$

Výpal:

$1370 \div 1430^\circ\text{C}$ Pece komorové i tunelové

Přeměny:

$450 \div 550^\circ\text{C}$ $\text{Ca(OH)}_2 \rightarrow \text{CaO}$

573°C β -křemen $\rightarrow$ α -křemen

α -křemen $800 \div 1100^\circ\text{C}$

Kyselé stavivo:

Dobře odolává kyselým struskám, dobrá tepelná vodivost.

(u zásaditých by se zredukovali a nic) (pozor na vyzdívky)

Použití:

70% Výroba ocel (SM-Pece)

20% Koksovny (plynové komory)

Zbývá část:

Sklářský a keramický průmysl. (vany, hořákové)

Magnezitové výrobky:

Suroviny: MgCO_3

CaCO_3 MgCO_3 SiO_2

Výpal:

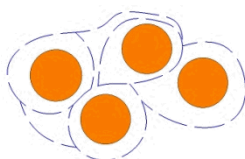
$1450 \div 1600^\circ\text{C}$

Vypálené výrobky:

periklas MgO

Tmel:

CaMgSiO_4

Zásadité výrobky = dobra tepelná vodivost

Únosnost v žáru 1 450÷1 700°C

Malá odolnost proti náhlím změnám teploty.

Využití:

Vyzdívky ocelářských pecí ($t > 1\,200^{\circ}\text{C}$)

Sklářské pece, cementárny.

Magnezitové a chrom magnezitové výrobky:

55÷80% 5÷18% 25÷55%MgO 8÷34%

Suroviny:

Chromit FeCr_2O_4 ($\geq 85\%$) SiO_2 škodí

(FeO Cr_2O_3)

Výpal:

Použití:

1 470 ÷ 1 600°C Slabě oxidační atmosféra

Použití:

Ocelářské pece, cementářské pece + Výroba vápna

Tuhové Výrobky:

$t_{\text{tav}} = 3\,800^{\circ}\text{C}$

$t_{\text{měk}} = 2\,500^{\circ}\text{C}$

1. Tuhové tavící kelímky

2. Zátky a výlevky (Lití oceli)

Suroviny:

1. Vločková tuha ($> 92\% \text{ C}$) 40÷60

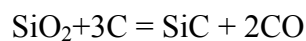
2. Žárovzdorný jíl 30÷40

3. Lupek 5÷15

Výpal:

900÷1 000°C Redukční prostředí

Siliciumkarbidové výrobky SiC :

NaCl dřevěné piliny

Elektrické tavení 600÷2 000°C

SiC tvrdost 9.5 Dle Mohrovy stupnice

Vysoká tepelná vodivost

Nízký součinitel tepelné roztažnosti

Mechanická pevnost

Využití:

Brusiva